

Sygn. akt III PK 219/19

POSTANOWIENIE

Dnia 18 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z powództwa J. S.

przeciwko Gminie Miasto T. (poprzednio Szkole Podstawowej nr (...) w T.)

o przywrócenie do pracy i wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18
listopada 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu
Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L.

z dnia 16 maja 2019 r., sygn. akt VIII Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 1.590 (tysiąc
pięćset dziewięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów
procesu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w L., wyrokiem z dnia 16 maja 2019 r., zmienił wyrok Sądu Rejonowego w B. z dnia 5 grudnia 2018 r. w ten sposób, że przywrócił J. S. do pracy w Szkole Podstawowej nr (...) w T. na poprzednich warunkach pracy i płacy oraz zasądził na jej rzecz wskazane kwoty tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy, płatne pod warunkiem podjęcia pracy a w pozostałej części apelację oddalił.

W sprawie ustalono, że J. S. została zatrudniona w Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr [...] w T. od dnia 1 września 1995 r. na podstawie umowy o

pracę na czas nieokreślony, w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku nauczyciela. Od sierpnia 1999 r. posiada stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego, a od marca 2004 r. jest nauczycielem dyplomowanym. Ostatnio świadczyła pracę jako nauczyciel: historii, wiedzy o społeczeństwie i geografii. W wyborach samorządowych, które odbyły się w dniu 16 listopada 2014 r. J. S. została wybrana na radną miasta T..

Uchwałą Rady Powiatu w B. z dnia 26 kwietnia 2017 r., rozwiązano z dniem 31 sierpnia 2017 r. pozwany zespół szkół, a wchodzące w jego skład liceum, gimnazjum i szkoła podstawowa, od 1 września 2017 r., funkcjonowały samodzielnie. Kolejną uchwałą Rady Miasta T. z dnia 30 marca 2017 r. włączono Publiczne Gimnazjum Nr (...) w T. do Szkoły Podstawowej Nr (...) w T.. Na podstawie porozumienia zawartego między Starostwem Powiatowym w B. a miastem T., powódka miała kontynuować zatrudnienie w liceum.

Pismem z dnia 10 maja 2017 r. p. o. dyrektora D. S. poinformowała Organizację Międzyzakładową „[...]” o zamiarze wypowiedzenia stosunku pracy J. S.. Organizacja ta nie wyraziła zgody na rozwiązanie z powódką stosunku pracy. Od dnia 23 maja 2017 r. J. S. przebywała na zwolnieniu lekarskim. Pismem z dnia 30 maja 2017 r. p. o. dyrektora zespołu D. S., z uwagi na rozwiązanie Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr (...) w T. oraz zaistnienia przyczyn, o których mowa w art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 2215), w tym zmian organizacyjnych powodujących niemożność uzupełnienia etatów w szkołach prowadzących przez różne organy, zmniejszenie liczby uczniów i oddziałów i tym samym zmniejszeniem tygodniowego wymiaru obowiązkowych zajęć edukacyjnych historii, wiedzy o społeczeństwie, geografii i wiedzy o kulturze w dotychczasowych szkołach wchodzących w skład zespołu - uniemożliwiającymi dalsze zatrudnianie powódki w pełnym wymiarze zajęć na stanowisku nauczyciela oraz w związku z brakiem możliwości ograniczenia jej, jako nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania, zatrudnienia w trybie art. 22 ust. 2 Karty Nauczyciela, rozwiązała z powódką stosunek pracy z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia. W treści oświadczenia podano podstawę prawną to jest art. 41¹ § 1 k.p. oraz art. 20 ust. 1 pkt 2 Karty Nauczyciela.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, brak jest podstaw do przyjęcia, że w niniejszej sprawie doszło do likwidacji pracodawcy powódki, a powódka jako członek organizacji związkowej uprawniony do jej reprezentowania wobec pracodawcy oraz radna rady gminy, podlegała szczególnej ochronie, o której mowa w art. 32 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 263) oraz ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 713).

W ocenie Sądu Rejonowego, wykonanie wyroku przywracającego powódkę do pracy wymagałoby rozwiązania stosunku pracy z nauczycielami uczącymi przedmiotów takich jak powódka. Sąd ten zwrócił również uwagę na dotychczasową postawę powódki, która w sytuacji braku możliwości zatrudnienia w pełnym wymiarze godzin wszystkich nauczycieli uprawnionych do nauczania tych samych przedmiotów, nie wyrażała zgody na obniżenie pensum dydaktycznego, godząc się tym samym z koniecznością rozwiązania stosunku pracy z innymi nauczycielami. Powódka nie godziła się również na przydzielenie jej dodatkowo godzin pracy w świetlicy. W tej sytuacji Sąd Rejonowy uznał, mając na uwadze przepis art. 8 k.p., że roszczenie powódki o przywrócenie do pracy nie może zostać uwzględnione i zasądził na jej rzecz odszkodowanie.

Sąd Okręgowy rozpoznając apelację, podzielił ustalenia faktyczne poczynione w sprawie i uznał je za własne, nie podzielił jednak oceny prawnej dokonanej przez Sąd Rejonowy.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska Sądu Rejonowego o zaistnieniu podstaw do zastosowania art. 8 k.p., bowiem powódka jest osobą szczególnie chronioną przed wypowiedzeniem, a po jej stronie nie zaistniały żadne okoliczności, które świadczyłyby o nadużyciu prawa przy realizacji tego żądania.

Sąd podkreślił również, że podniesiona w postępowaniu apelacyjnym okoliczność, że Szkoła Podstawowa nr (...) w T. ma być z dniem 31 sierpnia 2019 r. zlikwidowana, nie powoduje roszczenia powódki o przywrócenie jej do pracy niemożliwym. Na dzień zamknięcia rozprawy przed Sądem odwoławczym szkoła ta funkcjonowała, a przedmioty nauczane przez J. S. były realizowane. To zaś uzasadniało twierdzenie, że powódka mogła podjąć zatrudnienie po zgłoszeniu gotowości do pracy. Mając to na uwadze, Sąd Okręgowy przywrócił powódkę do

pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki wynagrodzenie za cały czas pozostawania bez pracy.

Skargę kasacyjną od tego wyroku wywiódł pełnomocnik pozwanej, zaskarżając go w części, w punkcie I, III i IV. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości. Obie przesłanki skarżący sprowadził do wątpliwości wynikających z treści art. 45 § 2 k.p., nie tylko w zakresie rozpatrywania możliwości lub ich braku w odniesieniu do przywrócenia danego nauczyciela do danej placówki, lecz również i jego celowości.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o odmowę jej przyjęcia do rozpoznania oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że odwołanie się do istotnego zagadnienia prawnego nie jest uprawnione, gdy zgłoszony problem dotyczy wykładni i stosowania prawa. Dopiero poważne wątpliwości w wykładni przepisów uzasadniają przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Istotne zagadnienie prawne stanowi zatem odrębną podstawę przedsądu od kwalifikowanej potrzeby wykładni przepisów. Ponadto, istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. i potrzeba wykładni przepisów nie występują, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu.

Przepis art. 45 § 2 k.p. w związku z art. 91c ust. 1 Karty Nauczyciela pozwala sądowi pracy nie uwzględnić zgłoszonego w pozwie żądania przywrócenia do pracy i w jego miejsce orzec o odszkodowaniu, lecz tylko wtedy, „jeżeli ustalą”, że przywrócenie do pracy byłoby niemożliwe lub niecelowe. Zwrot ten wskazuje jednoznacznie, że przyznanie pracownikowi innego roszczenia niż przez niego

wybrane, jest wyjątkiem, którego dopuszczalność zależy od ustalenia, iż przywrócenie do pracy byłoby niemożliwe lub niecelowe. Znaczenie pojęcia „ustali” wymaga od sądu przeprowadzenia postępowania dowodowego w odpowiednim zakresie. Nie jest dopuszczalne formułowanie przez sąd ocen jedynie na podstawie twierdzeń stron. Gdyby bowiem ustawodawca dopuścił taką możliwość, zamiast zwrotu "jeżeli ustali", użyłby zwrotu "jeżeli uzna". Kryteriów oceny niemożliwości lub niecelowości uwzględnienia żądania pracownika w zakresie przywrócenia do pracy sąd pracy powinien zatem poszukiwać przede wszystkim w ustaleniach faktycznych, tylko bowiem odwołanie się do ocen powiązanych ściśle z podłożem faktycznym sprawy może stworzyć przeciwwagę dla przedstawionych w pozwie przesłanek zasadności żądania powrotu na dotychczas zajmowane stanowisko pracy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2016 r., I PK 132/15, LEX nr 2071518). Co więcej, w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2009 r., III PK 69/09 (LEX nr 529773) wyrażono pogląd, że ustalenie, iż uwzględnienie żądania pracownika przywrócenia do pracy na poprzednich warunkach jest niemożliwe lub niecelowe, następuje zgodnie z zasadą kontrydiktoryjności, a sąd nie ma obowiązku prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego z urzędu. Do sądu pracy należy natomiast ocena, czy w konkretnej sprawie spełnione są przesłanki zastosowania art. 45 § 2 k.p.

Przesłanka niemożliwości przywrócenia ma walor obiektywny i może dotyczyć przyczyn leżących po stronie pracodawcy jak i pracownika. Ilustracją takich zależności może być sytuacja, gdy przywróceniu pracownika do pracy sprzeczni się fakt nieistnienia zajmowanego już stanowiska w szkole i braku kwalifikacji do nauki innych przedmiotów (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2016 r., I PK 132/15, LEX nr 2071518). Może też polegać na utracie przymiotu pozwalającego na dalsze wykonywanie pracy, czy też wręcz brakiem zdolności do pracy (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 października 2009 r., I PK 85/09, OSNP 2011 nr 11-12, poz. 146; z dnia 3 sierpnia 2011 r., I PK 30/11, LEX nr 1101326). Natomiast niecelowość przywrócenia do pracy stanowi pojęcie nieostre, otwarte i podlegające wykładni za pomocą klauzul generalnych. Elementy ocenne kładą nacisk na wszechstronne wyjaśnienie okoliczności sprawy. Tego rodzaju wyrok może zapaść tylko wtedy, gdy sąd ustali, że taka przesłanka występuje w procesie.

Mając powyższe na uwadze, nie ma wątpliwości, że problem przedstawiony we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został już w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozstrzygnięty. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach procesu orzeczono w myśl art. 398²¹ w związku z art. 108 § 1 k.p.c. a ich wysokość wynika z mechanizmu (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2018 r., III PZP 5/18, OSNP 2018 nr 7, poz. 88) połączenia kosztów o przywrócenie do pracy i łącznie z nim dochodzonego wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy (§ 9 ust. 1 pkt 1 i 2 w związku z § 10 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych; jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).